

درس خارج فقه استاد حمید درایتی

جلسه نود و پنجم، ۳ اسفند ۱۴۰۰

موضوع: کتاب الشركة/ شرکت تعاونی /تطبیقات فقهی

ح) حق استفاده از پاداش سالانه، یعنی درصدی از سود خالص شرکت تعاونی هر ساله برای پاداش به اعضاء (و نیز پاداش کارکنان و مدیران و بازرسان) به پیشنهاد هیأت مدیره و تصویب مجمع عمومی عادی تخصیص داده می شود. استفاده از این پاداش بر اساس شرایطی که در مصوبه مجمع مذکور تعیین می شود، حق هر یک از اعضاء شرکت تعاونی است — با توجه به اینکه پاداش شامل غیر اعضاء شرکت نیز می شود، علاوه بر کیفیت محاسبه ی آن، لزومش نیز نیازمند شرط ضمن عقد می باشد.

ط) حق استعفاء، یعنی هر عضو حق دارد از عضویت استعفا دهد. این امر را ماده ۱۲ قانون بخش تعاونی چنین بیان می کند: (خروج عضو از تعاونی اختیاری است و نمی توان آن را منع کرد). بنابراین عضو شرکت تعاونی اصولاً هر موقع بخواهد می تواند از عضویت آن استعفاء دهد — اگرچه از منظر قانون گذار، شرکت تعاونی يك نوع قرارداد جاز است و هریك از اعضاء بدون هیچ منع قانونی می توانند از عضویت آن استعفاء دهند لکن بر اساس تحلیل فقهی، شركة عقدية يك عقد لازم است و قابل فسخ يك طرفه نخواهد بود فلذا لامحاله باید این حق قانونی به صورت شرط ضمن عقد ملاحظه شود.

ی) حق شکایت، یعنی عضو شرکت تعاونی می تواند مدعی تخلف هیأت مدیره یا مدیر عامل شده و از آنان شکایت کند. این شکایت به بازرس شرکت تسلیم می شود همچنان که عندالاقضاء می تواند مستقیماً به مراجع قضایی مراجعه کند. شکایت عضو از جریان انتخابات اعضای هیأت مدیره یا بازرسان نیز به وزارت تعاون تسلیم می شود — این حق نیز برآمده از عقد شرکت و از مقتضیات مشارکت فقهی می باشد و نیازی به گنجاندن آن در قرارداد به صورت شرط ضمن عقد نیست.

۷- اساس تصمیم گیری در شرکت های تعاونی مانند سایر شرکت های تجاری، بر پایه رأی گیری و نظر اکثریت می باشد. باید توجه داشت از آنجا که شرکت تعاونی از مصادیق شرکت اشخاص

است، هر عضو با صرف نظر از مقدار سرمایه و سهام، يك حق رأی خواهد داشت برخلاف شرکت اموال (مانند شرکت های سهامی) که هر سهم دارای يك حق رأی است . [1] همچنین قانون گذار برای رسمیت یافتن مجامع عمومی [2] و فوق العاده [3] در نوبت های مختلف، مقدار معینی از اعضا را شرط نموده است — هرچند که عدم حضور هريك از اعضا در مجامع عمومی و فوق العاده به منزله ی رضایتش به رأی اکثریت است لکن اصل تصمیم گیری بر اساس رأی اکثریت در شرکت تعاونی، برخلاف شرکة فقهی می باشد زیرا در مشارکت های فقهی با توجه به مشاع بودن سرمایه و دارایی، هر تصمیمی باید با رضایت همگانی اتخاذ شود و لذا حتماً باید این رویکرد و سلب حق به صورت شرط ضمن عقد ملاحظه شود.

---

[1] ماده ۳۰ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: مجمع عمومی که بر اساس این قانون بالاترین مجمع اتخاذ تصمیم و نظارت در امور شرکت های تعاونی می باشد، از اجتماع اعضای تعاونی یا نمایندگان تام الاختیار آنها به صورت عادی و فوق العاده تشکیل می شود و هر عضو بدون در نظر گرفتن میزان سهم فقط دارای یک رأی است.

[2] ماده ۳۳ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: مجمع عمومی عادی حداقل سالی یک بار پس از پایان سال مالی جهت انجام وظیفه قانونی خود تشکیل می شود. در موارد ضروری در هر موقع سال می توان مجمع عمومی عادی را به صورت فوق العاده تشکیل داد. تبصره ۱ - جلسات مجمع عمومی عادی در نوبت اول با حضور اکثریت اعضا رسمیت می یابد و در صورت عدم حصول حد نصاب مزبور، در نوبت دوم با حضور هر تعداد از اعضا رسمی خواهد بود. تبصره ۲ - مجامع عمومی شرکت های تعاونی فرا استانی و یا شرکت هایی که تعداد اعضا آنها افزون بر پانصد عضو بوده و در مناطق مختلف کشور پراکنده می باشند می توانند به صورت دو مرحله ای برگزار گردد. در مرحله اول نماینده یا نمایندگان اعضا تعاونی در حوزه های مختلف فعالیت شرکت تعیین و در مرحله دوم، مجمع عمومی با حضور نمایندگان منتخب اعضا تشکیل خواهد شد. چگونگی انتخاب نماینده یا نمایندگان در مرحله اول و حدود اختیارات و نحوه اعمال رأی آنها در مرحله دوم مجمع عمومی بر اساس دستورالعملی خواهد بود که از سوی وزارت تعاون ابلاغ می گردد. تبصره ۳ - نحوه تشکیل مجمع عمومی مطابق با آیین نامه ای خواهد بود که توسط وزارت تعاون تهیه می شود. در صورتی که هیأت مدیره ای در موعد مقرر به تشکیل مجمع عمومی عادی یا فوق العاده مبادرت نکند وزارت تعاون رأساً نسبت به برگزاری مجمع عمومی اقدام خواهد نمود. تبصره ۴ - دعوت از مجامع

عمومی و اعلام تصمیمات آنها از طریق روزنامه‌های کثیرالانتشار، پست سفارشی یا دیگر روش‌های قابل اثبات پیش بینی شده در اساسنامه صورت گیرد.

[3] ماده ۳۵ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران: مجمع عمومی فوق‌العاده به منظور تغییر مواد در اساسنامه (در حدود این قانون). تصمیم‌گیری نسبت به عزل یا قبول استعفاء هیأت مدیره و انحلال یا ادغام تعاونی تشکیل می‌گردد. تبصره ۱ - مجمع عمومی فوق‌العاده بنا به تقاضای کتبی حداقل یک سوم اعضای تعاونی و یا اکثریت مطلق اعضای هیأت مدیره و یا بازرس یا بازرسان با حضور حداقل دو سوم اعضای کل مجمع تشکیل می‌شود. در صورتی که بار اول با دو سوم اعضای تشکیل نشود، بار دوم با نصف بعلاوه یک رسمیت خواهد داشت و در نوبت سوم با هر تعداد شرکت کننده رسمیت خواهد یافت. تبصره ۲ - در صورتی که هیأت مدیره ظرف مدت حداکثر یک ماه نسبت به تشکیل مجمع عمومی فوق‌العاده اقدام ننماید، وزارت تعاون نسبت به تشکیل مجمع عمومی اقدام می‌نماید.